

СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ КОМПЛЕКСНОГО ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI

Тютюнник С. В., кандидат економічних наук, доцент, Полтавська державна аграрна академія

Тютюнник Ю.М., кандидат економічних наук, доцент, Полтавська державна аграрна академія

Позикові кошти в умовах економічної кризи займають значну частку серед джерел формування капіталу підприємств. У зв'язку з цим одним із напрямів аналізу фінансового стану є комплексне оцінювання поточної кредиторської заборгованості. Запровадження в дію НП(С)БО1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1] потребує уточнення методики аналізу поточної кредиторської заборгованості.

Джерелами інформації для комплексного оцінювання поточної кредиторської заборгованості слугують: фінансова звітність (форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форма № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»); реєстри синтетичного та аналітичного обліку розрахунків, первинні документи з обліку розрахунків. Комплексне оцінювання поточної кредиторської заборгованості проводиться з використанням економіко-статистичних методів дослідження та способів детермінованого факторного аналізу.

Кредиторська заборгованість – це сума заборгованості підприємства кредиторам на певну дату, тобто кредиторську заборгованість можна розглядати як залучені на певний період у господарську діяльність підприємства оборотні кошти.

Аналіз поточної кредиторської заборгованості рекомендується проводити в такій послідовності:

- оцінити величину, структуру та динаміку поточної кредиторської заборгованості за видами (з використанням прийомів горизонтального і вертикального аналізу);
- дослідити структуру поточної кредиторської заборгованості за строками утворення з метою вивчення стану платіжної дисципліни (з використанням прийомів вертикального аналізу);
- провести комплексне оцінювання поточної кредиторської заборгованості за системою відносних показників, у тому числі розрахувати вплив чинників на зміну тривалості одного обороту поточної кредиторської заборгованості (за допомогою способу ланцюгових підстановок);
- здійснити порівняльний аналіз поточної дебіторської та поточної кредиторської заборгованості;
- підготувати проект управлінських рішень щодо покращення стану платіжно-розрахункової дисципліни підприємства.

У зв'язку з введенням у дію НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1] показники комплексного оцінювання

кредиторської заборгованості пропонується розраховувати за методикою, наведеною в табл. 1.

Таблиця 1

Показники комплексного оцінювання поточної кредиторської заборгованості [2, с. 188]

Показник	Порядок розрахунку за даними форм № 1,2 (рядки)
Коефіцієнт обертання поточної кредиторської заборгованості	<u>Ф. № 2: 2050</u> Ф. № 1: (сума із 1610 по 1650 ¹ , гр.3+ + сума із 1610 по 1650 ¹ , гр.4)÷2
Тривалість одного обороту (середній період погашення) поточної кредиторської заборгованості, днів	360 ÷ коефіцієнт обертання поточної кредиторської заборгованості
Частка поточної кредиторської заборгованості в капіталі, %	<u>Ф. № 1: (сума із 1610 по 1650¹)×100</u> Ф. № 1: 1900
Частка поточної кредиторської заборгованості в зобов'язаннях і забезпеченнях, %	<u>Ф. № 1: (сума із 1610 по 1650¹)×100</u> Ф. № 1: 1595+1695+1700
Відношення поточної кредиторської заборгованості до оборотних активів, %	<u>Ф. № 1: (сума із 1610 по 1650¹)×100</u> Ф. № 1: 1195
Припадає поточної кредиторської заборгованості на 1 грн поточної дебіторської заборгованості, грн	<u>Ф. № 1: (сума із 1610 по 1650¹)</u> Ф. № 1: (сума із 1125 по 1155 ²)
Відношення поточної кредиторської заборгованості до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), %	<u>Ф. № 1: (сума із 1610 по 1650¹)×100</u> Ф. № 2: 2000
Коефіцієнт співвідношення періодів погашення поточної дебіторської та поточної кредиторської заборгованості	тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості тривалість одного обороту поточної кредиторської заборгованості

1. Без урахування ряд. 1621. Включаючи додаткові статті: ряд. 1635, 1640, 1645, 1650 (додаток 3 до НП(С)БО 1)

2. Без урахування ряд. 1136.

Узагальнюючим критерієм стану розрахунків з кредиторами є оборотність кредиторської заборгованості. Вона характеризується двома показниками: кількістю оборотів та швидкістю обороту в днях. З метою більш поглибленого аналізу поточної кредиторської заборгованості доцільним є визначення впливу чинників на зміну тривалості одного обороту в днях за допомогою способу ланцюгових підстановок.

Модель факторного аналізу тривалості одного обороту поточної кредиторської заборгованості:

$$Т_{кз} = 360 \div K_{об} = 360 \times KЗ \div C, \quad (1)$$

де $T_{кз}$ – тривалість одного обороту поточної кредиторської заборгованості, днів;

$K_{об}$ – коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості;

$KЗ$ – середньорічна величина поточної кредиторської заборгованості, тис. грн;

С – собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.

Умовне значення результативного показника, днів:

$$Т_{кз_{ум}} = 360 \times КЗ_1 \div С_0 . \quad (2)$$

Загальна зміна (+,-) тривалості одного обороту поточної кредиторської заборгованості, днів:

$$\Delta Т_{кз} = Т_{кз_1} - Т_{кз_0} ; \quad (3)$$

у тому числі за рахунок факторів:

1) середньорічної величини поточної кредиторської заборгованості:

$$\Delta Т_{кз_{кз}} = Т_{кз_{ум}} - Т_{кз_0} ; \quad (4)$$

2) собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг):

$$\Delta Т_{кз_с} = Т_{кз_1} - Т_{кз_{ум}} . \quad (5)$$

На завершальному етапі аналізу поточної кредиторської заборгованості необхідно розробити систему заходів щодо ефективного її управління, а саме: стежити за співвідношенням сум поточної дебіторської та поточної кредиторської заборгованості; контролювати правильність оформлення і складання договорів з контрагентами відповідно до чинного законодавства та своєчасність здійснення платежів; здійснити ранжування контрагентів у залежності від терміновості виконання зобов'язань (банківська установа, сплата податків, розрахунки з постачальниками та ін.); контролювати стан розрахунків за простроченою заборгованістю, своєчасно виявляти неприпустимі види кредиторської заборгованості, до яких насамперед належить прострочена заборгованість постачальникам, за платежами до бюджету тощо; проводити дослідження впливу чинників на зміну тривалості одного обороту поточної кредиторської заборгованості і за результатами приймати відповідні управлінські рішення.

Таким чином, комплексне оцінювання поточної кредиторської заборгованості є одним із важливих складових аналізу фінансового стану, що дасть змогу визначити оптимальні розміри кредиторської заборгованості для підприємства, які не будуть перешкоджати його фінансово-господарській діяльності.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» / Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07 лют. 2013 р., із змінами [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

2. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : [навчальний посібник] ; частина I / Ю. М. Тютюнник ; 2-ге вид., перероб. і доп. – Полтава : РВВ ПДАА, 2014. – 358 с.